

<sida1>

Evangeliska Sällskapets Skrifter N:o 22.

Guds Låf af Barns och Spenabarns mun.

Lappflickan Elsa Larsdotters uppbyggeliga dödssäng och saliga död.

Wid 1764 års början kom till Jockmocks Schola en trettonårig flicka wid namn Elsa Larsdotter, ifrån Sjocksjocks by. Ett år förut hade den äldre systemen med beröm blifwit från Scholan hemförlofwad. När denna Elsa då hörde sin syster hemma sjunga Psalmer och läsa i bok, fick hon en innerlig längtan, att, om Gud wille, jämwäl komma till Scholan; för att winna samma kunskap och lika ljus i Christendomen: och ehuru hon wid ankomsten såg nog sjuklig ut, wille jag dock icke wägra mig, att taga henne emot. Hon war ett rätt stilla, sedigt, artigt och wälmenande barn, ganska behändig och snäll i sådana små handaslöjder, wid hwilka hon war wan, och otroligt flitig wid boken, den hon knappt nändes lägga ifrån sig; hade därjämte ett godt begrepp och fattligt minne.

Wid ankomsten till Scholan kunde hon redan ABC-Boken och halfwa Lutheri Cateches, som systemen lärt henne. Till Junii månads början hade hon icke allenast slutat Lutheri Cateches och herr Doctor Högströms Christendomsfrågor på Lappska, utantill, utan och trenne hufwudstycken af Swebilii Spörsmål; och innantill sjöng hon wäl de mest bekanta Psalmer i Lappska Psalmboken. När hon kom <sida2> till Scholan, war hon redan sjuklig, och, efter mitt tycke, plågad af lungsot, hwilken allt mera tilltog, så att hon war mycket sängliggande, ehuru hon likwäl satt uppe några tim[m]ar om dagen. Hennes krafter aftagande gaf tydligt tillkänna, att döden skyndade sig till henne allt närmare, hwilket jag ej underlät på öm[m]aste sätt föreställa henne. Hon war glad och nöjd; men önskade likwäl ofta, att hon skulle få dö [som] ett Guds barn, och blifwa bewarad från ewig förtappelse. Hennes andagt och flit i bönen tillwäxte stundeligen. Hon läste hwad hon kunde, och under mina lediga stunder satt jag med nöje wid hennes säng.

En Söndag, då folket kom ifrån Kyrkan, begärde hon få weta hwarom predikan handlade. Sedan de gjort besked för hwad de kunde påminna sig, taltes om Nattwardsgången, som den dagen warit, och att ibland Nattwardsgästerna wiste sig en flicka om 13 års ålder, som första gången fick wara en gäst wid denna dyra måltiden. Derwid sammanknäppte hon sina händer, såg upp åt himmelen och sade: "Gud låte dig wara wärdig, så är du säll och lycklig!" hwilka ord hon upprepade två eller tre gånger. Sedan låg hon hela denna dagen tyst, satt och uppe en stund emellanåt, då hennes ro bestod däruti, att hon läste nya Testamentet i Biblen, och

upprepade ofta femte hufwudstycket i Lutheri och Swebilii Catecheser om Nattvarden; men i synnerhet föll hon i någon slags uppmärksamhet så ofta hon läste instiftelse orden. Hon lade boken ifrån sig, knäppte ihop händerne och sade: "äter och dricker häraf alle: wi få alle lof: det är JESU kött, det är JESU blod, som wi få äta och dricka, till syndernas förlåtelse — och hans åminnelse." Därwid suckade hon och sade med hög röst: "Ack, om jag finge <sida3> gå till Nattwarden! Jag will äta hans kött: jag will dricka hans blod: jag will wara i Gud: jag will wara ett med Gud. Det är utgifwit till syndernas förlåtelse; jag behöfwer syndernas förlåtelse och styrka för min tro. Wi böre äta och dricka till hans åminnelse. Jag will, att min själ skall påminna sig hans död och Testamente: en salig åminnelse!" Som jag förmärkte, att hennes längtan efter Nattwarden blef stor, så lofwade jag, att hon skulle winna sin önskan, och få gå till Guds bord; hwilket på hennes begäran med bägges vår öfwerenskommelse uppsköts till dagen därefter.

Om aftonen begärde hon ljus, och om natten genomläste hon dels Lutheri, dels Swebilii förklaring öfwer femte hufwudstycket och Doctor Högströms betraktelse på PalmSöndagen i sin utgifna Lappska Postilla.

Om morgonen klockan 8 lät hon begära, att förrättningen skulle ske i mitt rum. Af fruktan att hon ej skulle förmå wara så länge uppe, hade jag häldre sedt, att hon hade legat i sin säng; men kunde dock icke gerna wägra henne sin begäran. När allt war färdigt, inkom hon klädd, ledsagad af de andra barnen; och härwid infann sig icke allenast gårdsfolket, utan äfwen af grannarne, som woro qwar wid kyrkan. Flickan ledsagades fram och föll på knä på ett hyende fram för en stol. Hon såg nog bekymrad och häpen ut, och anhöll, att Skriftetalet ej förr skulle börjas, än hon ärhållit swar på några frågor, som hon utbad sig få göra, hwilka i hennes tankar uppkommit och oroade henne. På gifwit tillstånd därtill, saden hon först: "jag är ung: jag är icke kommen till den ålder, eller fyllt de år, att Nattvardsgång kan mig tillåtas, och fruktar således, att jag olyckligt träder härtill?" — Jag sade <sida4> härpå: hwad som fattas i din ålder, det uppfyller din själs mogenhet och förstånd. Du hungrar och törstar efter rättfärdigheten. Du bör wid Guds bord en gång blifwa mättad. Herren kallar dig sjelf fram, att du måtte få wederqwickelse och ro för din själ.

För det andra, sade hon: "Jag kan icke alla Swebilii Spörsmål utantill, och ni fordrar det likwäl af andra Scholbarn, innan de få gå till Nattwarden; huru kan jag då wara wärdig?" — Jag swarade: de andre barnen hafwa hälsan och det skadar då intet, att de mera mognas, innan de gå till Nattvarden. De torde nog ändå sedan glömma; men din sjukdom tillåter icke ett sådant uppskof. Din insigt är tillräcklig, och du äger en ärfarenhet, som wida öfwergår deras; så att jag med all trygghet, såsom ett Guds sändebud, kan för dig öppna dörren till BröllopsSalen. Häruppå sade hon: "Jag war rädd, att ni för min sjukdom[s] skull ej wille hindra min nyfikenhet, och att jag således olyckligt och i otid kunnat löpa fram, och blifwa saker på HERrans Lekamen och Blod." Jag swarade: Jag blifwer dig

in för Gud answarig, om jag ej efter Guds ord grundar min pröfning; och ju mer jag fäster min uppmärksamhet på din belägenhet, desto fastare kan jag förwissa dig wara en wärdig och wälkommen gäst wid Guds bord.

Tredje frågan war denna: "Jag tror wäl nu, att Gud förlåter mig synderna, men jag är dock swag, att hålla hwad jag lofwar: hurudan är Guds förlåtelse? Om jag någon gång felar; tillräknar Han då de synder, som Han nu förlåter, eller äro de al[le]deles eftergifna? Jag är rädd, att jag faller om jag lefwer!" Jag swarade: Guds löften stå i ewighet faste. Han förlåter synderna så, att han aldrig mer <sid5> tänker på dem: och han tager syndare till nåd, när de omvända sig. Men igenom nya synder kunne wi falla, och då blifwa genom synden ewinnerligen förtappade, om wi icke från henne uppstå. Men war ej rädd för en tillkommande tid! När wi med alfwär söke wår salighet: när wi äre agtsamme: när wi rätt nyttje Nådemedlen; så bewaras wi genom Guds kraft till saligheten. HERren förmår bewara wårt betrodda gods, och så bewara det, att helfwetets portar icke kunna blifwa oss öfwermäktige. Härpå yttrade hon sig: "I JESU namn, så låt Guds werk gå fram; men beder alle Gud, att jag får wara ett wärdigt Skriftebarn!"

Sedan hon annammat Nattwarden, ledsagades hon tillbaka i sin säng och låg hela dagen tyst och nöjd, sof äfwenwäl en del af natten. Om morgonen därpå, så snart jag hade uppstått och hållit bön, trädde jag till hennes säng och frågade huru hon befann sig. Hon började gråta och sade, det Gud påminte henne om en synd, hwilken hon hade borrtglömt och förtegit. Jag bad henne tala upprigtigt, och hon sade: "för några år sedan befallte min moder mig gå wall med renarne. Som det regnade, satte jag mig ned under ett träd och somnade. Wid min hemkomst saknades, men 4 dagar därefter igenfunnos 2ne renar, som lupit borrt medan jag sof, och hwilka jag sade mig hafwa borrttappat i en trång skog. Här har jag först ljugit, sedan wanwördat mina föräldrar, när jag ej bättre skötte min syssla och uträttade deras befallningar. Jag har ock förorsakat dem mycket beswär med sökande i flera dagar. Äro icke desse synder stora? och nu råkar jag ej mer mina föräldrar, så att jag kan få bedja dem om tillgift, och likväl har jag warit till Nattwarden!" Jag sade: HERren har och wisseligen förlåtit <sid6> detta barnafel; men jag tycker det wara rätt wäl, att du nu kom ihåg och erkände detta, såsom en synd, och således kan bedja din Frälsare om förlåtelse därför. Ju längre man kommer i Guds gemenskap, desto mindre tål man någon syndafläck. Hon tog mig då i hand och sade: "detta är wäl trösteligt; men war icke för flat emot mig! Jag ger mig i ert wäld såsom ett barn till min själasörjare och lärofader, med längtan, att blifwa salig. Jag skall yppa hela mitt hjerta. Jag will ingen ting hafwa fördoldt. Jag will följa edra råd; men blir jag ej salig; så klagar jag uppå eder för Gud." I det samma såg hon stinnt på mig, och sade: "tål ni längre wara hos en, som är så swår?" Jag swarade, att jag aldrig kunde wara på kärare ställe, än hos en själ, som war så öm om sin salighet. Jag bad henne nu, att med hela hjertat och allt förtroende

hwila såsom en brud i sin HERres och Frälsares famn, och genom Honom afbida en salig utgång ur tiden.

Efter denna stunden fann jag henne al[[l](#)]tid nöjd och glad; men hennes längtan, att snart få skiljas hädan blef ganska stor. Hon talade nu om, att Gud dröjde nog länge, och hon bad tillika, att Frälsaren wille förlåta henne hennes yttran. — "Jag längtar, sade hon, men ej derföre, att jag plågas; ty min sjukdom är så lätt och dräglig, att jag kan sitta uppe och gå. Jag känner knappt, att jag är sjuk. Men jag längtar, att se Gud, och wara hos de saliga, som äro i himmelen. Min fruktan är förswunnen, och jag hoppas blifwa salig. Jag är sjuk i andras ögon; men mår bättre, än då jag hade den bästa helsa och will aldrig borrtbyta mitt tillstånd emot den bästa dag, jag lefwat i werlden. Jag will ock än lefwa om HERren så tackes befalla, och gärna [<sida7>](#) det uslaste lif i människoögon, allenast jag ej mister den glädje i Gud, jag nu känner." Jag sade: det kan blifwa din själ nyttigare, medan du är i köttet, att HERren undangömmar den kännbara nåden af sin saliga närwarelse. Härpå sammanknäppte hon sina händer, tillslöt sina ögon, och sade: "HERre! gå Du borrt ifrån mig; så gör mig till ett lydigt och tåligt barn! När jag har Dig, så frågar jag ej efter, om min kropp och själ försmäktade; men saknar jag Dig, så saknar jag allt: ty Du är min hjälp, min tröst, min del."

Morgonen därpå, när jag kom till hennes säng, war hon hjerteligen glad, och berättade mig, det hon i en skön dröm hade blifwit fägnad hela natten, ibland ett Sällskap, med hwilket hon hjerteligen gladdes, under härliga samtal om Gud och Frälsaren, om Hans nåd och barmhertighet emot syndare, om hans stora magt och härlighet, om himmelen och de saligas nöje därstädes. Hon beskref dem, som warit med henne, och sade, att de woro wackra, rena, wänlige och kärliche, och twiflade på, om någorstädes sådana nöjen kunde gifwas på jorden, som hon hade och såg i detta sällskap. Hon sade till mig: "ni war med i laget, höll mig i handen, och följde med ett godt stycke; men sedan stannade ni qwar, och jag följde mitt sällskap." Jag gladdede mig med henne och sade, att Frälsaren härigenom lät henne glömma sina kroppsplågor, och gaf hennes själ genom dessa målningar tillkänna, att ett bättre och förnöjligare lif efter detta war beredt för alla gudfruktige, fast den saligheten är större, än hwad något öga har sedt, något öra hört, eller i någons hjerta uppstigit. Hwad mig angår, så håller jag dig i handen; jag följer med, att bereda dig: men när Änglarne borrtföra dig, så torde jag en tid få stadna qwar.

[<sida8>](#)

Hela denna dagen låg hon stilla, tyst och glad; fägnade sig hjerteligen när barnen antingen läste wid hennes säng, eller sjöngo några Psalmer, då hon alltid följde med, så mycket hon förmådde. Följande morgonen då jag kom till henne och frågade efter tillståndet, emottog hon mig med leende mun och ett gladt ansigte, under denna utlåtelsen: "det är godt att ligga på dödssängen. Jag har i min lefnads och hälsotid i werlden ej känt sådan förnöjelse, som jag nu här får ärfara: hwad glädje må då icke wara i de ewinnerliga hyddor, och i de saligas umgänge! Jag har i denna natt

haft sällskap af 2ne unga, sköna och däjlige Jungfrur. De lågo med mig i sängen, den ena på min högra, och den andra på min vänstra sida. Sängen lyste såsom silfwer och guld, och jungfrurne wore härliga. De buro kläder med sig, och klädde mig i hwita, wackra kläder. Wi stodo upp till att leka — och jag hörde någon säga: "Låt oss fröjdas och glädjas; ty Lammets bröllop är kommit, och dess brud hafwer sig tillredt." En annan röst swarade: "salige äro de, som kallade äro till Lammets bröllop!" Men detta förswann när jag waknade." Jag sade: Gud fögnar sitt kära barn på dess sotesäng med rätt sköna drömmar, hwarwid hon utlät sig: "detta war icke någon dröm, det war mer än en dröm," hwilka ord hon många gånger upprepade och suckade djupt, liksom hon blifwit misslynt deröfwer, att jag kallade det en dröm. Jag sade fördenskull: det är lika mycket hwad det är; men jag ser med fögnad, att HERren genom dessa bilder drager din åtrå, ditt lif och hela hjerta ifrån denna werlden till den tillkommande; och härigenom blifwer döden, som för många är förskräcklig, för dig så kär och wälkommen, att du icke synnerligen känner något af dina kropps och dödsplågor. <sid9> Hon swarade: "icke är jag mycket sjuk: icke känner jag mycket af kroppens plågor; men min längtan, att komma till Gud är allt för stor: jag kan sannerligen icke utsäga den. Jag har ej dristat tala härom, af fruktan, att få bannor för min otålighet, och att jag ej wore Guds wilja undergifwen; men jag har dock altid inför Gud ärkännt detta för en synd, för hwilken jag bedt, och beder ännu om förlåtelse. Hwar morgon, då solen går upp, tänker jag: "Nådige Gud! skall jag icke snart få se en annan sol, som aldrig nedergår? Dock, jag är nöjd med, att wänta; ty mitt wistande här kan ändå icke blifwa så långwarigt." Hon bad mig nu hjerteligen hälsa sina föräldrar, med den påminnelsen, att de ej skulle sörja henne; ty, sade hon, jag dör [som] ett Guds barn, och går nu utur uselheten in i Guds egen härlighet: där önskar jag få se och möta dem. Där skole wi ewinnerligen hos vår Frälsare glädjas tillsammans. Derpå yttrade hon öfwerljudd: "tacka dem för all deras godhet emot mig; men i synnerhet, att de biföllo, det jag fick komma i Scholan, och det är skedt i en wälsignad stund." Sedan bad hon mig förehålla dem, att de skulle wäl nyttja nådatiden, och nämnde några fel, som hos dem borde utrotas, samt tillade: "mina nya kläder, som jag här fått, håller min mor på, att sy, och de böra återlämnas hit igen." — Jag bad henne wara därom obekymrad och sade: din mor skall gärna få behålla dem, sitt barn till ominnelse. Denna dagen war hon nog matt, men inom sig tyst och förnöjd.

Sedan bön om aftonen war hållen, gjorde jag den anstallt, att twänne flickor och en piga skulle waka wid hennes säng; men jag war knappt utgången, förr än hon bad folket släcka ljuset och lägga <sid10> sig. Hon tålde ej se, att de skulle hafwa beswär med henne. Detta hade hon lagt härtill: "wille någon af er ligga med mig, wore jag nöjd; men ingalunda fån I waka." När de då icke swarade, log hon och sade: "Ni lärer ej drista er, att ligga i säng med mig, af fruktan, att jag skall dö; men nog lefwer jag öfwer denna natten. Skulle jag ock dö; så will jag, att ingen skall wara rädd för mig. Jag wet att lefwande människor äro rädda för de

döda. Jag har warit lika så; men om de döda skulle kunna werka något på de lefwande, så gjorde jag eder häldre wäl än illa. Jag skulle willigt följa dem som af Gud utsändas till deras tjenst, som skola ärfwa saligheten."

Hela natten låg hon tyst; men om morgonen då folket uppstod, frågade hon straxt efter, om jag war waken. Likwäl wille hon icke hafwa mig wäckt, förrän jag sjelf uppwaknade. Klockan fem kom min saliga hustru till sängen, och sade: att den sjuka frågat efter mig. Jag stod då straxt upp, och gick till henne. Wid ankomsten sade hon: "Min Förlossare är ej långt borta." Jag frågade då, om hon den natten haft stor plåga, efter hon kände döden wara när? Swaret blef: "Jag har icke haft känning af någon plåga; ty jag har sedt sjelfwer HERren med sin törnekrona, och Hans härlighet war stor. Jag har stått för Hans stol och gråtit för Hans fötter; men Han aftorkade tårarne, tog mig wid handen, öppnade en bok och sade: "Läs!" Jag läste, och såg med glädje, att mitt namn war skrifwit i Lifwets Bok." Jag sade då: Sköna drömmar! som göra tiden så förnöjsam för en aflidande JESU vän! Hon swarade: "HERren låte samma nåd wederfaras er, på eder dödssäng, så skall ni få se och känna, att det är mer än en dröm. Efter [<sida11>](#) ett kort samtal om Guds långmodighet och godhet, om Hans nåd och barmhertighet emot syndare, samt Hans kärlek för de sina, wille hon, att morgonbön skulle hållas, som straxt skedde. Under bönen stod hon i sängen på sina knän. Någon wille hindra henne och sade: "ligg stilla, ty du är ju rätt swag!" Men hon swarade: "ack, låt ock min kropp wisa någon högagtning för Gud, medan han kan; i grafwen kan han det ej göra."

Efter bönen tackade hon alla, som för henne haft någon möda, och önskade dem Guds wälsignelse. Till mig sade hon: "Gud är så god emot mig, att min kropp ej längre kan bära en sådan salighet!" Hon tackade mig mer än kärligen, och sade: "I himmelen får ni den mödan belönt, som ni för Guds skull på ett fattigt Lappbarn användt. Jag går förut, och skall med glädje se er komma efter." — Min hustrus hand tryckte hon till sin mun och bad henne ej tröttna wid den möda, som för henne återstod, tills kroppen lades i jorden.

Härpå sade hon: "Farer wäl alla, som här inne ären! Säger för alla och taler om, huru nöjd och wäl den dör, som är wäl beredd till döden, och får dö i HERranom. HERren JESUS, min Frälsare, låte eder alla få dö, så wäl och nöjd, som jag dör!"

Nu begärde hon, att till Guds ära och låf en morgonPsalm skulle få sjungas; då denne: "Wak upp min själ gif ära," på Lappska upptogs, som i det språket är ganska rörande. Sedan Psalmen war ändad, talte hon ej mera; utan låg helt tyst och afsomnade få minuter därefter med tillslutna ögon och sammanknäppta händer. Hwad werkan hennes [<sida12>](#) dödsberedelse och wackra aflidande gjorde på alla åskådare, och många andra, som hörde talas om henne, kan jag ej med pennan beskrifwa. Mina

Elsa Larsdotters uppbyggeliga dödssäng och saliga död år 1764

ögon wattras wid åtankan däraf, och därwid blir detta mig liffligt: Salige äro de, som i HERranom dö!

Theophilus Gran
Prost och Kyrkoherde i Piteå

—

Säll den, som byggd på Sårens grund
Med ett försonadt hjerta,
Förbidar JESU ankomststund,
I glädje och i smärta!
Han, som intill vårt slut,
Med oss will hålla ut,
Wisst lagar, att wi en gång få
I himlens rolighet ingå.

—

STOCKHOLM, Tryckt hos Samuel Rumstedt, 1813

Säljes för 9 rst. Banco stycket, och kan i parti fås på Bok-Tryckeriet wid Kongsholms Torget, och hos Bokbindare Ålderman Richter, 100 för 36 sk. Banko.